

nr. 44

ACC. N:R M. 14934: 1-5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Erik Månsson, Glimåkra*
 Härad: *Ö. Göinge* Berättare: *Liquid Nilsson, "*
 Socken: *Glimåkra* Berättarens yrke: *fru*
 Uppteckningsår: *1960* Född år *1895 i Glimåkra*

*Shyddande, utvecklande och roande föremål
 för barn i kryppåldern. s. 1-5
 (sid. 5 teckn.)*

LUF 114

3/10-60

Skriv endast på denna sida.

"Ett barn i den åldern bara dimper i ett kör", så snart de lämnas ensamma och hindra barnet skada sig hänger på den ständiga tillsynen. "Vi brukade sätta ungen i en hjörna mä kuddar runt ikring, som den inte kunde riva undan förrän en tid hade gått och så fick man en stunds andrum". Något särskilt sätt eller apparater att skydda vissa kroppsdelar kände hon ej till för den här orten. Utom de att kläderna va stoppade som kuddar under stussen och runt magen när barnet skulle sitta på golvet, vilket alltid var säkrast, men de var närmast för kylans skull, "fast de kunde kanske också va ett skydd mot stötar, när en nu tänker på de". Något speciellt huvudskydd mindes hon inte utom stoppade mössor ,som alla barn skulle ha men också detta närmast för kylans skull. Något slag av "huvudkrans eller fallvalk eller fallskärm kände hon inte till i dessa trakter.

Spjålsängar kom till under första världskriget och köptes på marknader och i slöjdaffärer. Tidigare hade man endast vaggor eller djupa trälådor. Vid samma tid kom spjålhagar till uppställda vid kallare

årstid inomhus , på sommaren ute på gräsmattan. Tidigare hade man gungstol, figur 1, hängande i ett rörligt plåtband kring torkstången i taket i köket, som fanns i nästan alla hem. Hängkorg hängde i krok i taket och var närmast ett slags hängande vagga, vanlig hemsnickrad vagga var dock vanligast. Hängkorgen sköttes av större syskon eller äldre gumma, som stötte till korgen så den råkade i svängning. Barnet var där skyddat för att falla ur genom band eller remmar mellan korgkanterna. Man tjuvdrade aldrig barnen här. Selar för att leda barnen vid slutet av krypåldern var en senare historia från tiden 1930 talet här hos oss Bjällror på barnen var okänt. Man försökte lära barnen att sitta. "Gåstol" var vanlig Barnet stödde sig med armarna mot en ram och nedtill var stolen försedd med trillor. Det sades att barn som använde gåstol blev hjulbenta men lärde sig fort att gå och var väl sysselsatta utan tillsyn. Pottstolar hade alla. Alltid hemmagjorda av hopspikade bräder, figur 3, endast öppen på ena sidan. Barnstolar figur 4, syntes här första gången 1913. Dessa barnstolar var alltid köpesaker och därför mest förekommande i bättre familjer. En pall hörde till varje barn, enklare hopspikad som en låda eller finare från

från
möbelaffär. Liten stol fick barnet också lite senare med ryggstöd för
att hålla sig upprätt vid En sådan stol hade funktion i barnets liv från
omkring 1 år till 3 år. Dessa förmål användas fortfarande.

Leksaker var vanliga eller så gott som oundvikliga om barnet var
friskt. Skallror , bollar , ringar att bita i, visselpipor. Skallror
var tidigast av bleck, två runda kulor med handtag emellan. Senare av
meloid med en kula och dubbelböjt handtag. Köptes på marknader.
Bollar fanns ej av gummi före 1905 hos oss. vi hade bollar gjorda av
skinnbitar som de äldre barnen sydde själva av hos skömakaren hoptiggda
och stoppade med trasor och innerst en inlagd kork för att få den att
studsas. Bollar gjordes också med överdrag av virkade vackert mömstrade
arbeten utförda av särskilt skickliga barn som fick beställningar av
kamraterna, detta gällde de något äldre barnen men krypungarna skulle
också ha en boll att syssla med. En sak att tugga på skulle alla ha..
Mest var detta trädockor, hemmaskurna, i senare tid saker av modernt
material. Visselpipor fanns alltid köpta på mrknad, se bild 5,, bleck
flöjt med tre hål, köptes på marknad, äldre barn roade sig i vårens
tid när det var "lyft" eller "löpt" och barken lätt kunde skiljas från

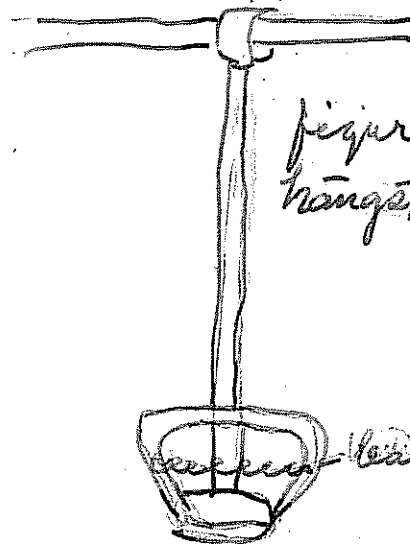
L.U.F. 114.
skiljas från

ACC. N:R M. 14934:4.

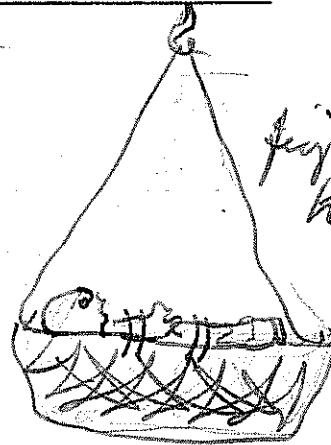
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

veden, som material användes kvistar av rönn eller hylle /fläder/. Skrikande dockor, man tryckte på magen. "Svinblära", detta dock från en annan trakt: vid slakten tillvaratogs urinblåsan av grisen, ett antal ärtor stacks in i den, varefter den blåstes upp med ett halmstrå knyts hårt ihop och hängdes över köksspisen till tork. Blåsen blev då tunn och genomskinlig som glas, ärtorna syntes igenom och skramlade lockande när man skakade den framför den lille. Han fick också själv leka med den den var mycket öm emedan de små händerna aldrig kunde få något tag men alltid kunde han få ärtorna att trilla runt. "Gäss-hals" var ett annat sådant redskap, som gjordes av luftstrupen på en gås i form av en ring, varvid den ena ändan stacks in i den andra, sedan först en del ärtor lagts in. Ädarna torkade samman och ringen blev styv. Dessa senare leksaker ha inte observerats senare än åren närmast före första världskriget. De hörde samman med hemslakten, som visserligen var vanlig till främ på tjugotalet men dessa leksaker hade då kommit ur bruk tidigare.

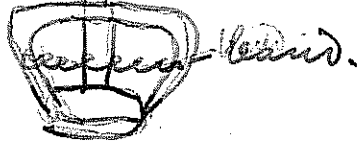
4
Bilagor: blad med ritningar

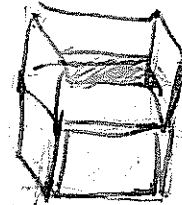
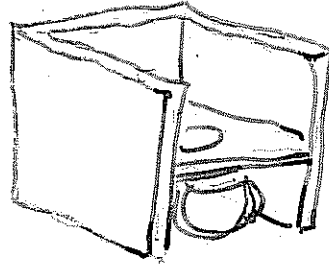
figur 1.
hängestol

figur 2
hängkorg

figur 3.
pottstol

figur 4
nerfärd
uppfärd
färlbar sittstol
efter 1912

figur 5
viselpipa
av block

figur 6
appbläst
"svinnabläst"

figur 7.
"gusa-hals"